

Назаревич Юлія Сергіївна
студентка 5 курсу історичного факультету
Житомирського державного університету ім. Івана Франка
науковий керівник – д. і. н., проф. **Ярмошик І. І.**

Законодавча діяльність в Речі Посполитій

Одним із важливих тем у правознавстві є діяльність законодавчої в Речі Посполитій. За допомогою такої теми досліджують та її розвиваються нові знання. Законодавча діяльність відіграла важливе значення у державі. На українських землях, що входили до складу Речі Посполитої чинними джерелами права були, а також звичаєве право. Зберігало свої позиції впродовж XIV- XVст. про це свідчить припис короля 1493 р. всім судовим установам про врахування в суді давніх звичаїв народу; - «Руська правда». Діяла на українських землях Польщі в XIV - першій половині XV ст.; магдебурзьке, або німецьке, право [5, с.123].

Саме так називалися норми, які обумовлювали правове становище німецьких переселенців на території королівства. Згідно з ними німецьким селянам надавали низку пільг і переваг порівняно з місцевим селянством, заохочуючи таким чином іноземців до переселення. Однак у сільській місцевості воно не використало всього правового потенціалу. Зате в умовах міст збірник правових норм німецького дворянина Ейке фон Репкова, укладений у першій половині XIII ст. у Магдебурзі, знайшов найповніше застосування. Потрапивши до польських яких міст, воно почало відходити від свого німецького прототипу, вбираючи в себе характерні риси місцевого права.

Гармонізація сталася настільки природно, що піддані короля почали вважати його власним польським правом. А сам король Казимир III у 1356 р. заборонив містам звертатися за консультаціями у судових справах до м. Магдебурга з цією метою ним було засновано Вищий суд німецького права у Кракові. Вислицький статут 1347р. перший кодифікований збірник звичаєвого права Польщі. Він регулював норми як публічного, так і приватного права. Статут визначав правові рамки для окремих станів суспільства, насамперед для шляхти і духівництва. На обидва стани покладалися обов'язки військової служби на користь короля залежно від розмірів землеволодіння [2, с.352].

Вартський статут 1420-1423 рр. Головну увагу в ньому приділено шлюбно-сімейному, спадковому та опікунському праву. В окремих статтях йшлося про обсяги судової компетенції сіль, а яких старост; різноманітні королівські закони, загальні та особисті привілеї, законодавство сеймиків, а з утворенням вального сейму - його власні акти; - судова практика, тобто рішення вищих королівських судів і місцеві з'їзди феодалів створювали обов'язковий судовий прецедент для вирішення аналогічних справ. З утворенням Речі Посполитої було здійснено спроби кодифікації чинного законодавства. У 1505 р. було схвалено збірник польських законів; 1532 р. підготовлено новий збірник, якого 1533 р. видано [5, с. 143].

У 1782 р. було завершено роботу із систематизації польського законодавства у єдиний Збірник законів. Кримінальне право. Види злочинів. До середини XV ст. на українських землях, приєднаних до Польщі, ще діяли норми кримінального права «Руської правди». Від другої половини століття польське кримінальне право стало на українських територіях домінуючим. За римською правою традицією

злочини поділялися на публічні і приватні. До публічних належали: злочини проти особи короля; злочини проти держави. До них відносили повстання, виказання ворогу державної таємниці, підбурювання до бунту [3, с. 352].

Серед державних злочинів вирізнялися ті, що порушували громадський порядок під час проведення судового засідання: оголення меча в залі суду, вхід до судового приміщення без дозволу суду, відмова від виконання судового вироку. За вчинення вказаних злочинів передбачався штраф у розмірі від 3 до 14 гривень; злочини проти релігії.

Як і у Великому князівстві Литовському, суворому покаранню підлягали особи, що перейшли до нехристиянської віри. Злочином проти релігії вважалося чаклунство, злочини проти громадського порядку та спокою. До них відносили розбійні напади, насамперед напад на шляхетський будинок - злочини проти особи. На першому місці стояло вбивство. Покарання залежало насамперед від соціального статусу потерпілого [1, с. 376].

Отже у 1569 р. утворилася нова держава - Річ Посполита. В дослідженні нами було проаналізовано причини і фактори, які призвели до утворення держави. Серед них ми визначили такі основні проблеми, як: соціально-економічні проблеми, національне питання. Законодавча діяльність полягала в поступовій модернізації країни. На українських землях, що входили до складу Польщі, а потім Речі Посполитої Польської, чинними джерелами права були: - звичаєве право. Зберігало свої позиції впродовж XIV- XVст. Про це свідчить припис короля 1493 р. всім судовим установам про врахування в суді давніх звичаїв народу; - «Руська правда». Діяла на українських землях Польщі в XIV - першій половині XV ст.; - магдебурзьке, або німецьке, право. Витоки німецького права у Польщі сягали середини XIII ст. Саме так називалися норми, які обумовлювали правове становище німецьких переселенців на території королівства. Згідно з ними німецьким селянам надавали низку пільг і переваг порівняно з місцевим селянством, заохочуючи таким чином іноземців до переселення. Однак у сільській місцевості воно не використало всього правового потенціалу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Білоус Н. Люблінська унія 1569 р: історіографічні погляди та інтерпретації / Н. Білоус. // УІЖ. 2010. № 1. 8 - 29с.
2. Василенко В. Політична історія Великого Князівства Литовського (до 1569 р.) в східнослов'янських історіографія XIX – першої третини XX ст.: Монографія / В. Василенко. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2006. 519 – 531с.
3. Горобець В. А. На порозі нового часу. Від Люблінської унії до кінцяXVIII ст., К. 2009р. 12 - 43с.
4. Грушевський М. Історія України- Руси. К., 1993 Т-4. 456 - 465с.
5. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації. К., 2000. 494с.